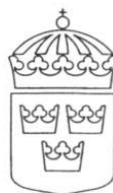

Riksdagens protokoll

1992/93:64

Torsdagen den 18 februari

Kl. 12.00 – 12.56
14.30 – 15.14

Protokoll
1992/93:64

1 § Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Ingvar Johnsson* (s) avsagt sig uppdraget att vara ledamot i utbildningsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Andre vice talmannen meddelade att *Margareta Viklund* (kds) avsagt sig uppdraget att vara suppleant i socialutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

2 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott m.m.

Andre vice talmannen meddelade

dels att socialdemokratiska riksdagsgruppen på grund av uppkomna vakanser anmält Ingvar Johnsson som ledamot i konstitutionsutskottet efter Odd Engström, Inger Lundberg som ledamot i utbildningsutskottet efter Ingvar Johnsson, Ines Uusmann som ledamot i trafikutskottet efter Birger Rosqvist, Sven-Gösta Signell som ledamot i krigsdelegationen efter Birger Rosqvist, Maj-Lis Löow som ledamot i den svenska delegationen till Gemensamma parlamentarikerkommittén EG-Sverige efter Odd Engström samt Krister Örnfjäder som suppleant i utbildningsutskottet efter Inger Lundberg och som suppleant i trafikutskottet efter Ines Uusmann,

dels att kristdemokraternas gruppkansli anmält Fanny Rizell som suppleant i socialutskottet efter Margareta Viklund.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i konstitutionsutskottet

Ingvar Johnsson (s)

ledamot i utbildningsutskottet

Inger Lundberg (s)

Prot. 1992/93:64
18 februari 1993

*Svar på
interpellationer*

ledamot i trafikutskottet
Ines Uusmann (s)

ledamot i krigsdelegationen
Sven-Gösta Signell (s)

*ledamot i den svenska delegationen till Gemensamma parlamentariker-
kommittén EG-Sverige*
Maj-Lis Löow (s)

suppleant i socialutskottet
Fanny Rizell (kds)

suppleant i utbildningsutskottet
Krister Örnfjäder (s)

suppleant i trafikutskottet
Krister Örnfjäder (s)

3 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 12 februari.

4 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1992/93:165 till utrikesutskottet

5 § Svar på interpellation 1992/93:74 om de nya militära insatserna mot Irak

Anf. 1 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Hans Göran Franck ställer i sin interpellation en rad frågor till mig med anledning av den missilattack som USA med allierat stöd den 17 januari riktade mot Bagdad.

Interpellanten frågar vilket aktuellt beslut som fattats i FN:s säkerhetsråd som legitimerar USA:s attack mot Bagdad. Han frågar vidare vilka belägg som finns för att en kärnvapenläggning i Irak träffats och vilka risker som finns för civilbefolkningen då man sätter in kryssningsrobotar mot en kärnvapenläggning.

Hans Göran Franck vill också veta hur en fredlig lösning kan uppnås genom militära aktioner av det slag som USA och sedermera andra västmakter företagit och om regeringen stöder detta agerande. Slutligen ställs frågan huruvida det finns andra utvägar och metoder för att uppnå fred i regionen.

Jag har tolkat interpellationen så, att frågorna bör besvaras med utgångspunkt i den nämnda missilattacken.

Herr talman! Förenta Staterna genomförde den 17 januari en attack med kryssningsrobotar mot en anläggning i Zaafaranyah söder om Bagdad. Målet var kopplat till Iraks nukleära program. Attacken stöddes av andra medlemmar i koalitionen mot Irak.

Den amerikanska missilattacken mot Bagdad genomfördes sedan Irak upprepade gånger nonchalerat säkerhetsrådets krav på att FN:s särskilda kommission, UNSCOM, obehindrat skulle få utföra sin uppgift att eliminera Iraks kapacitet för framställning av massförstörelsevapen. Irak vägrade låta UNSCOM:s inspektörer använda eget flyg från Bahrain och att garantera deras säkerhet. Man bröt därmed mot den resolution som reglerar villkoren för vapenstilleståndet och den särskilda kommissionens verksamhet – 687 – och två efterföljande resolutioner.

Säkerhetsrådet förklarade vid två möten, den 8 och den 11 januari, att Iraks fortsatta hinder för UNSCOM:s verksamhet utgjorde ett oacceptabelt brott mot resolution 687 och varnade för konsekvenserna om detta fortsatte. UNSCOM:s ordförande Rolf Ekéus förklarade för rådets ordförande att de irakiska hindren för UNSCOM innebar att kommissionen inte kunde utföra sin uppgift enligt resolution 687.

President Bush gav order om missilattacken utan att ytterligare beslut fattats av säkerhetsrådet. Man ansåg att redan antagna resolutioner var tillfyllest. Som Vita huset framhöll, är det enligt vapenstilleståndsresolutionen nödvändigt att eliminera Iraks kapacitet för massförstörelsevapen för att upprätta fred och säkerhet i området. Detta argument förstärks av det faktum, att president Saddam Husseins försök att hindra UNSCOM:s verksamhet var del i Iraks allt tydligare obstruktion på bred front mot FN:s resolutioner. Från svensk sida noteras denna obstruktion i ett uttalande av kabinettsekreteraren den 18 januari om missilattacken.

Herr talman! Efter vad vi förstått var anläggningen en fabrik för tillverkning av mekaniska komponenter som krävs för att anrika uran. Ingen vid anläggningen skall ha dödats vid attacken. Som känt träffades ett hotell i Bagdad av en missil som uppges ha skjutits ned av irakiskt luftvärn med rapporterade dödsoffer som följd.

Före attacken hade internationella atomenergiorganet (IAEA), i samarbete med FN:s specialkommission, inspekterat anläggningen fem gånger. Bedömningen var att fabriken helt klart hade kapacitet för tillverkning av komponenter för urananrikning, men att den vid tiden för inspektionerna ej användes för sådan framställning. Sålunda synes ingen risk för radioaktivt utsläpp i samband med attacken ha förelegat.

IAEA:s generaldirektör har rapporterat till FN:s generalsekreterare att IAEA:s inspektioner i Irak lett till ett successivt avslöjande av ett brett upplagt nukleärt program. Detta program syftade till framställning av anrikat uran och utveckling av kärnvapenkapacitet. Generaldirektören framhåller i sin rapport att tvivel kvarstår huruvida den bild som framkommit är komplett.

Herr talman! Hans Göran Franck frågar på vilket sätt en fredlig lösning

Prot. 1992/93:64
18 februari 1993

*Svar på
interpellationer*

kan uppnås genom militära aktioner av det slag som USA och andra västmakter företagit.

Svaret är att en fredlig lösning uppnås genom att Irak uppfyller bestämmelserna i säkerhetsrådets resolutioner.

Sverige står helt och hållet bakom dessa. De allierade aktionerna mot Irak bör betraktas som led i världssamfundets ansträngningar att förmå Irak att uppfylla säkerhetsrådets resolutioner. Det finns en bred internationell förståelse för behovet att markera att Iraks vägran att uppfylla dessa är oacceptabel.

Genom denna vägran kvarstår det främsta hindret för fred. Irak måste alltså fullt ut uppfylla säkerhetsrådets resolutioner.

Anf. 2 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Som framgår av det genomförde USA en attack med kryssningsrobotar mot Irak den 17 januari. Den 12 januari gjorde säkerhetsrådet ett uttalande där Irak fördömdes. Det fattades inga beslut om militär eller annan bestraffning. En rad medlemmar i säkerhetsrådet förklarade sedermera att det hade varit bättre om amerikanerna avstått från att profilera sig innan säkerhetsrådet hade haft en chans att diskutera problemet.

Den 20 januari kritiserade Frankrike USA för robotangreppet mot Irak. Den franska regeringen hade informerat att anledningen till att Frankrike inte medverkade i angreppet var att det gick utöver säkerhetsrådets resolutioner.

EG-kommissionen anslöt sig till de västländer som hade uttryckt olust och oro över den senaste tidens räder mot Irak. Också Italien har uttryckt oro. De arabländer som stödde USA-alliansen under kriget i Persiska viken för två år sedan har denna gång inte ställt sig bakom USA:s aktioner.

Utrikesministern hänvisar till ett uttalande av kabinetssekreteraren den 18 januari om missilattacken. Det talades då inte om obstruktion eller visades någon förståelse för att med kryssningsrobotar vilja angripa en kärnvapenläggning.

Något belägg för att en sådan anläggning har träffats anges inte i interpellationssvaret. Däremot förklaras i svaret att ifrågavarande anläggning har inspekterats minst fem gånger och att den inte då användes för framställning av urananrikning. Om anläggningen hade träffats av kryssningsrobotar och om den hade haft den användning som uppgavs från amerikanskt militärt håll, är det uppenbart att befolkningen skulle ha utsatts för allvarliga risker och faror. Det har av allt att döma inte skett. Men konsekvenserna av bombattacken är tillräckligt allvarliga för civilbefolkningen, som har drabbats av okänt antal dödsfall och betydande krigsskador.

FN:s säkerhetsråd har beslutat att förlänga de fredliga sanktionerna mot Irak. FN-resolutionerna har inte respekterats fullt ut, bl.a. vad gäller skrotningen av massförstörelsevapen, som anses vara den viktigaste anledningen till att sanktionerna förlängs.

Det är dock enligt min mening angeläget att alla ansträngningar görs för att på fredlig väg uppnå målen i dessa resolutioner. Det ligger inte heller

inom FN:s mandat, vilket framhållits från flera håll och bl.a. av den franske utrikesministern Roland Dumas.

Jag delar den uppfattning som Financial Times gav uttryck för i januari, att militära aktioner endast spelar Saddam Hussein i händerna. Det är civilbefolkningen, oavsett vilken folkgrupp den tillhör, som drabbas fruktansvärt hårt av den nuvarande situationen. Det är angeläget att Sverige på allt sätt ger ett verksamt stöd till civilbefolkningen, framför allt till barn och gamla, i form av medicin, sjukvårdsartiklar och livsmedel. Det är också av stor vikt att Sverige på allt sätt stöder de demokratiska krafterna i Irak och utanför landet, och ger ett verksamt stöd till dem som är på flykt inom Irak och som tvingas att lämna landet.

Slutligen vill jag begagna tillfället att på nytt vädja för att de svenska medborgarna Christer Strömgren, Leif Westerberg och Stefan Wilborg, som är fångar i ett irakiskt fängelse, frigges.

Anf. 3 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Den här attacken sker ju under en utveckling i Irak som är allt annat än uppmuntrande.

Sedan det förra kriget slutade och sanktionerna har fortsatt har civilbefolkningen drabbats oerhört hårt. Barndödligheten härjar i landet och har mångdubblats. Tillgången på rent dricksvatten försämras stadigt och bristen på livsmedel såsom spädbarnsmjök etc. är fortfarande ett stort problem, liksom tillgången till mediciner. Enligt Unicefs beräkningar räknar man i år med att uppemot 100 000 små barn kommer att dö på grund av situationen i landet. Naturligtvis har den irakiska befolkningen liksom annan arabisk befolkning svårt att förstå att FN först sanktionerar en ödeläggelse av landet och sedan ger hjälp för att lindra de skador som man har åstadkommit.

Vattenförsörjningssystemet blev ödelagt genom de omfattande bombningarna i januari och februari 1991. Det har inte gått att reparera på grund av den del av sanktionen som drabbar tillförseln av reparationsutrustning och pumpar m.m. Vattenförsörjningssystemet är också förstört genom att man har bombat kemiska fabriker, mejerier och textilfabriker. Därigenom har farliga kemikalier spridits ut i vattentäcker.

Inom ramen för sanktionerna bör man se till att utrustning kommer in så att vattenverk och filtreringsanläggningar kan repareras. På så sätt blir tillgången till färskvatten större för civilbefolkningen.

De antagna resolutioner som hänvisas till i interpellationssvaret har redan från början ifrågasatts när det gäller den folkrättsliga grunden. Debatten om FN:s och USA:s agerande efter det förra kriget var ju rätt omfattande. Risken är uppenbar att denna typ av bombningar stärker opinionen i hela arabvärlden mot väst och för Saddam Hussein. Detta inger olust och oro. Man måste försöka undvika att USA använder FN:s aktioner som stöd för en stormaktspolitik, vilken långsiktigt också kan skada USA. Jag hade nog förväntat mig ett något mer utförligt resonemang om just problematiken i samband med bombningarna.

Anf. 4 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag vill passa på att ställa några frågor till utrikesministern. Det gäller framför allt de resolutioner som tidigare har antagits, då säker-

Prot. 1992/93:64
18 februari 1993

*Svar på
interpellationer*

hetsrådet gav ett mandat till en grupp medlemsländer att bevara fred och skapa stabilitet i regionen – jag känner inte till de exakta formuleringarna. Mandatet att skapa fred och stabilitet var ganska öppet. Det är inte heller tidsbegränsat. Hur går diskussionerna i FN om det uppdrag som alliansen har fått? Tänker man tidsbegränsa uppdraget? Eller är det fortfarande fritt fram för alliansen att bedöma vilka aktioner som behöver göras i området? Som tidigare sades här har det förts diskussioner kring detta beslut. Pågår det nu någon aktiv diskussion?

I svaret hänvisades till att president Bush inte ansåg att man behövde fatta några nya beslut, eftersom det redan fanns antagna resolutioner. Jag utgår då från att det bl.a. var den här resolutionen som åsyftades.

Jag ställer mig på intet sätt bakom Iraks agerande. Anledningen till att uppdraget gavs till alliansen var att Irak invaderade Kuwait. Iraks agerande i regionen var helt oacceptabelt. Däremot har jag en annan uppfattning om hur man skall agera för att uppnå fred. Jag tror att det är väldigt svårt att med militära medel skapa stabilitet i området. Man bör i stället stödja de demokratiska initiativ som där har tagits. Jag tänker då framför allt på den kurdiska delen i Irak, där också FN-alliansen har ett uppdrag som löper på sex månader i taget. Det gör naturligtvis att det känns otryggt för kurderna. Om FN-alliansen ger sig av därifrån, vet man inte vad Saddam Hussein kommer att göra, om han återigen tänker ockupera området. Här finns fortfarande många öppna frågor om hur man skall agera. Men det viktiga är att man stöder demokratiska processer och att man med fredliga medel försöker att uppnå större stabilitet i regionen.

Anf. 5 MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Som framgick av mitt interpellationssvar har Irak otvetydigt brutit mot bestämmelserna i resolution 687 om vapenvilan. Ett stort antal inspektioner har avslöjat Iraks möjligheter att utveckla kärnvapen och andra massförstörelsevapen. Inspektionerna får därför inte hindras, utan de måste fortgå till dess att Iraks potential för dessa massförstörelsevapen har redovisats och eliminerats. Därför – och det är i viss mån ett svar till Ingela Mårtensson – förs kontinuerligt diskussioner i säkerhetsrådet om uppfyllandet av resolutionerna.

President Saddam Hussein har obstruerat mot säkerhetsrådets övriga resolutioner, däribland resolution 688 om förtryck av nationella minoriteter som ett hot mot internationell fred och säkerhet i regionen. Vi betraktar därför de allierades åtgärder, vilka avser såväl hela aktionen mot Irak som missilattacker mot Bagdad som led i ansträngningarna att förmå Irak att uppfylla det internationella samfundets krav.

Eftersom civilbefolkningens situation har kommit på tal här, tycker jag att det är viktigt att notera att medicin och olika former av humanitär hjälp inte omfattas av FN:s sanktioner, utan det finns möjlighet att tillföra civilbefolkningen detta.

Jag vill till Ingela Mårtensson säga att säkerhetsrådet har kontinuerliga diskussioner. Jag nämnde två datum som föregick denna händelseutveckling, den 8 och den 11 januari, då man diskuterade hindren för UNSCOM:s

verksamhet, då även svensken Rolf Ekéus rapporterade om dessa hinder. Det förs alltså en kontinuerlig diskussion.

Prot. 1992/93:64
18 februari 1993

Anf. 6 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Det råder ingen oenighet om vikten av att uppfylla säkerhetsrådets resolutioner fullt ut. Vad diskussionen här har rört sig om, inte bara i dagens debatt utan också i säkerhetsrådet, är medlen.

Jag vill erinra om att den japanske ordföranden i säkerhetsrådet, Hatano, vid mötet den 12 januari sade att han inte kunde förutse något omedelbart bruk av våld från FN:s sida. Trots att situationen var sådan och något inte sägs i beslutet, tog USA saken i egna händer.

Det är enligt min mening alldeles klart att om man skall tillgripa så drastiska åtgärder som det var fråga om i detta fall, att man t.o.m. ville sikta in sig på en kärnvapenanläggning, kan ju det inte ske utan att säkerhetsrådet prövar saken på nytt och fattar ett nytt beslut. Därför är den franska kritiken mycket välgrundad i detta fall.

Jag tar också fasta på det uttalande som kabinetssekreteraren gjorde. Han sade: Jag tar fasta på att Iraks ambassadör till säkerhetsrådets ordförande framfört att Irak kommer att upphöra med intrången på Kuwaits territorium och tillåta FN-flyg att flyga över Irak. Detta inger förhoppningar om att konflikten inte skall trappas upp ytterligare.

De tvistefrågor som det rörde sig om var trots allt av begränsad natur. Jag vill inte på något sätt uttrycka något försvar för att Irak agerade på detta sätt. Men att tillgripa dessa drastiska medel står inte på något sätt i proportion till de överträdelser som gjordes och som påtalades i detta fall.

Enligt Svenska Dagbladet förklarade en högt uppsatt amerikansk försvarstjänsteman att attacken den 17 januari riktade sig just mot den kärnvapenanläggning som nämns i utrikesministerns svar.

De direkta tvistefrågor som föranledde attacken har nu av allt att döma lösts, och FN-inspektörerna kan fortsätta sitt arbete. Och intrången på Kuwaits territorium har av allt att döma också upphört.

Det finns därför enligt min mening anledning att ha en nyanserad uppfattning om den här saken. Det är mycket angeläget att nu agera kraftfullt för en lösning med fredliga medel och att agera för att civilbefolkningen inte skall få ett förlängt lidande. Det är få länder som har drabbats så hårt.

Anf. 7 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Iraks agerande är självfallet i många sammanhang oacceptabelt. Det gäller både invasionen av Kuwait, förtrycket av minoriteter, kvarhållandet av de tre svenska ingenjörerna liksom försöken att sabotera FN:s uppfyllande av sanktionerna. Dessa sanktioner har lett till en kraftig sänkning av den irakiska bruttonationalprodukten och är naturligtvis en plåga för det irakiska samhället. Men det finns inslag i dessa sanktioner som gör att civilbefolkningens lidanden blir onödigt stora.

Jag tror att det är viktigt att småstater försöker slå vakt om Förenta nationerna och inte låta dess resolutioner utnyttjas på det sätt som har skett. Därför hade det kanske varit önskvärt att man från svensk sida hade intagit en

*Svar på
interpellationer*

hållning som liknar den som har redovisats från Frankrike och andra länder när det gäller denna typ av våldsåtgärder.

Anf. 8 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja återgå till den resolution – jag kan tyvärr inte numret på den – som antogs hösten 1990 i samband med Kuwaitkrisen, då alliansen bestående av ett visst antal FN-stater fick i uppdrag att skapa fred i området. Finns det någon begränsad tid för det mandat som de fick eller är det fortfarande lika öppet som det var från början? Jag skulle vilja ha en kommentar om detta.

När det gäller sanktionerna mot Irak, tycker jag att det är mycket tragiskt att det i den del där man försöker utveckla en demokrati, i den kurdiska delen, slår dessa sanktioner mycket hårt mot kurderna. Det är bl.a. sanktioner som FN har proklamerat mot Irak, som också slår mot den kurdiska delen. Dessutom bojkottar också den irakiska regimen den kurdiska delen, så att det inte är möjligt att utveckla demokrati. Jag tycker att man därigenom förhindrar en demokratisk utveckling. Därför finns det skäl att lyfta dessa sanktioner mot Irak, åtminstone om de skall påverka kurderna på det sätt som sker. Finns det enligt utrikesministern någon möjlighet att dessa sanktioner kommer att hävas?

Anf. 9 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! En mycket viktig beståndsdel i vapenstilleståndsresolutionen 687 var just att Iraks kapacitet att tillverka massförorelsevapen skulle oskadliggöras. Detta skulle ske just för att garantera en fortsatt säkerhet eller för att hjälpa till att undanröja fortsatta hot mot säkerheten i regionen. Det är syftet. Det är den regionala säkerheten som FN-koalitionen har ett mandat att värna.

I den händelseutveckling som vi nu diskuterar är huvudfrågan Iraks obstruktion mot denna resolution. Jag menar alldeles bestämt att det är viktigt att FN-inspektionerna kan fortsätta. Det finns annars en risk att kärnvapentillverkning kan upptas om inspektionerna inte kan fortgå. Under den här händelseutvecklingen har det otvivelaktigt varit på det sättet att Irak har obstruerat mot FN:s arbete och FN-inspektionerna.

Beträffande mandatdiskussionen runt de olika resolutionerna, menar jag, vilket också framgick av mitt svar, att USA-alliansen har handlat i enlighet med tidigare mandat från säkerhetsrådet. Sedan kan man samtidigt säga att en särskild resolution som specificerar lämpliga medel att uppfylla resolution 687 hade varit till hjälp för att undvika tolkningstvister och diskussion. Det kan vi konstatera.

Anf. 10 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Det var bra att utrikesministern sade det senaste om att frågan borde ha behandlats på nytt och att det borde ha fattats ett nytt beslut. Jag menar att Sverige och andra länder i fortsättningen bör verka i en sådan riktning att detta inte upprepas. Det undergräver nämligen förtroendet för FN och dess säkerhetsråd.

Jag delar utrikesministerns uppfattning att det är av största vikt att alla

massförintelsevapen i Irak elimineras. Det handlar om säkerheten för hela den regionen. Det har alldeles tydligt också varit problem för inspektörerna. Efter att ha lyssnat till vad de säger, och då inte minst till Rolf Ekéus, utgår jag från att det här åtminstone tills vidare är undanröjt.

Jag upprepar ännu en gång: Att sätta in kryssningsrobotar mot en kärnvapenanläggning eller anläggning för kärnkraft är helt oförsvarligt. En hel region utsätts för mycket stora risker och faror, och inte heller det får förekomma i fortsättningen.

Även på den punkten borde man från svensk sida ha sagt att detta inte är acceptabelt, även om en annan uppfattning skulle förekomma om militära medel. Jag anser inte att det är proportionerligt att vidta så drastiska åtgärder som ändå vidtagits på grund av de två frågor som var uppe till diskussion och som kritiserades.

Anf. 11 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Låt mig säga att min slutsats är att bästa chansen att få fred i regionen nu är att säkerhetsrådets resolutioner helt uppfylls.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1992/93:60 om konventionen om inhumana vapen, m.m.

Anf. 12 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Margareta Viklund har frågat mig

– om regeringen kommer att ta kontakter med andra länder i FN för att få till stånd en översynskonferens av konventionen om inhumana vapen och därmed dess minprotokoll,

– om regeringen kan ställa till förfogande ytterligare ekonomiska, teknologiska och personella resurser för minröjning i de värst drabbade länderna,

– om regeringen anser att Sverige har ett särskilt ansvar för minröjning i de länder där svenska minor, och minor med svenska sprängämnen, fortfarande utgör fara för civilbefolkningen och

– om regeringen på något sätt kommer att agera för ett internationellt exportstopp av antipersonella minor.

Vad gäller frågan om Sverige är berett att verka för en konferens för att se över 1981 års vapenkonvention vill jag säga att Sverige sedan många år har verkat för just detta. Syftet är att täcka in nya vapenkategorier, vars användning bör förbjudas eller begränsas. Den tidigare folkrättsdelegationen inom Utrikesdepartementet har tagit fram förslag som gäller laservapen och sjöminor.

Delegationen har också noga följt utvecklingen beträffande landminor. Detta arbete prioriteras också inom den sammanslagna nedrustnings- och folkrättsdelegationen.

Under höstens generalförsamling i FN visade flera länder ett intresse för att så snart som möjligt kalla in en konferens för att se över konventionen. Frankrike nämnde i detta sammanhang särskilt minfrågan. Från svensk sida

Prot. 1992/93:64
18 februari 1993

*Svar på
interpellationer*

avser vi att under våren låta våra folkrättsjurister konsultera med ett antal huvudstäder för att få till stånd en FN-resolution under nästa generalförsamling om att kalla in en översynskonferens. En sådan konferens skulle kunna överväga nya regler om förbud eller begränsningar i användningen av såväl land- som sjöminor, brandvapen och laservapen.

Beträffande minröjning i de värst drabbade länderna kan framhållas att Sverige under de senaste åren deltagit i minröjningsprogram i Kambodja och Afghanistan.

Jag kan vidare informera om att Röda korset i fjol erhöll 600 000 kr. från SIDA för ett minröjningsprogram i Kambodja. Jag kan också nämna för kammarens information att regeringen i dag har beslutat anslå 30 miljoner kronor till Moçambique för minröjning.

I Afghanistan har Sverige stött FN:s Afghanistankoordinator, Unoca (Office of the Coordination of the United Nations Humanitarian and Economic Assistance Programmes relating to Afghanistan). Unoca erhöll från Sverige under budgetåret 1990/91 5 miljoner kronor. Under innevarande budgetår har man erhållit ytterligare 5 miljoner kronor för minröjningsarbetet i Afghanistan.

Vi anser att Unocas arbete är mycket viktigt och en förutsättning för ett bra resultat av hjälparbetet särskilt vad gäller rehabilitering av flyktingar i Afghanistan.

Frågan om ytterligare ekonomiskt stöd för minröjning avgörs i varje enskilt fall. Medel för minröjning i icke-programländer tas i så fall ur katastrof-anslaget.

Sverige har begränsade möjligheter, vad gäller såväl teknologisk kompetens som personell kapacitet, att bistå med minröjning under de speciella förhållanden som råder i den typ av länder som det oftast är fråga om. Regeringen välkomnar därför internationellt samarbete genom FN, varvid Sverige är berett att bidra till finansiering.

Margareta Viklund har vidare frågat om regeringen anser att Sverige har ett särskilt ansvar för minröjning i de länder där svenska minor, och minor med svenska sprängämnen, fortfarande utgör fara för civilbefolkningen.

Det finns inte något dokumenterat fynd av någon svensk antipersonell mina i något av de länder som anges i interpellationen. Antipersonella minor har från Sverige endast exporterats till ett annat land – ett europeiskt land, varifrån de inte vidareexporterats.

Det har i en rapport från Svenska freds- och skiljedomsföreningen påståtts att svenska stridsvagnsminor påträffats i Afghanistan. Detta påstående föranledde Krigsmaterielinspektionen, KMI, att år 1991 fråga Unoca om organisationen i sitt minröjningsarbete funnit några svenska minor. I Unocas svar den 17 december 1991 sägs att dess chef för minröjningen i Afghanistan, efter att ha kontaktat alla sina medarbetare i minröjningsprogrammet, meddelat att "inget av Unocas organ eller dess arbetsgrupper någonsin påträffat eller hört påståenden om att någon svensktillverkad mina använts i Afghanistan".

Det förhållandet att Sverige exporterar sprängmedel till ett begränsat antal länder innebär inte att vi kan ta ansvar för försäljningen och användningen av produkter som tillverkas av sådant sprängmedel. Ansvaret för för-

säljningen av färdiga minor och annan ammunition åvilar det företag och det land där denna tillverkning sker och inte underleverantörer av ingående komponenter.

Margareta Viklund har slutligen frågat om Sveriges regering är beredd att på något sätt agera för ett internationellt exportstopp av antipersonella minor. Vi är, som jag tidigare poängterat, beredda att verka för nya regler om förbud eller begränsningar i användningen av bl.a. landminor. Om de konsultationer och diskussioner som nu pågår visar att ett internationellt exportstopp för antipersonella minor kan förväntas bli ett effektivt medel i en sådan process är vi självklart beredda att agera för att få en sådan åtgärd till stånd.

Anf. 13 MARGARETA VIKLUND (kds):

Herr talman! Först ber jag att få tacka utrikesminister Margaretha af Ugglas för svaret på min interpellation. Jag är glad över de i många avseenden positiva svar som utrikesministern har lämnat på frågor som det i praktiken inte är så lätt att hantera. Det gäller oavsett om de avhandlas i sammanträdesrum där samtal om krig och fred förs eller i sådana sammanhang där man får ta de yttersta konsekvenserna av i detta fall landminors placering, spridning och kamouflering. I praktiken handlar det om nöd, liv och död.

Dagens krig förs inte på slagfält och i mer eller mindre förutsedda former utan drabbar tredje part, civilbefolkningen, på ett oerhört ohyggligt sätt. Det är många gånger kvinnor och barn som inte bär vapen som drabbas. Jag tänker bl.a. på de systematiska våldtäkterna i det forna Jugoslavien och på alla antipersonella minor som finns spridda över hela världen och som den här interpellationen handlar om.

Jag är glad över utrikesministerns information, löfte, om att Sverige skall verka för att en översynskonferens om inhumana vapen kommer till stånd i FN:s regi. Det vore bra om man vid den konferensen, som nämndes, också kan besluta om nya regler med, helst, förbud mot användning av landminor och också av brandvapen och laservapen. Naturligtvis gäller ett sådant förbud också sjöminor.

Vi i Sverige kan inte ensamma ta på oss eller lösa hela världens problem. Men vi har möjligheter att på internationell nivå samarbeta med de flesta av världens länder. Därför tycker jag att det är bra med regeringens öppning, om jag tolkat svaret rätt, också mot ett utvidgat internationellt samarbete genom FN när det gäller minröjning och teknologisk kompetens.

Min positiva syn på interpellationssvaret gäller också löftet om att Sverige, utöver vad som redan i dag sker, skall bidra med ytterligare medel – det har vi tydligen i dag redan gjort – för gemensamma och integrerade internationella satsningar när det gäller minröjning.

Beträffande svenska landminor i andra länder måste jag naturligtvis tro på utrikesministerns ord att sådana minor inte förekommer där, även om beskedet från KMI, som utrikesministern hänvisar till, gällde t.o.m. år 1991 – således inte vad som eventuellt kan ha konstaterats senare.

Men många frivilliga organisationer i olika länder har kommit med annan information.

Om jag tolkar utrikesministerns ord rätt, medger utrikesministern åtminstone att det kan förekomma svenska sprängämnen i landminor i andra län-

Prot. 1992/93:64
18 februari 1993

*Svar på
interpellationer*

der. Det är illa nog, tycker jag, även om vi inte juridiskt, folkrättsligt eller på annat sätt kan ställas till svars för det. Det känns inte bra från moralisk och etisk synpunkt.

Jag tycker också att det är bra att utrikesministern är beredd att verka för exportstopp för antipersonella vapen.

Sammanfattningsvis är jag tacksam för de på många sätt positiva besked som utrikesministern har lämnat i interpellationssvaret om planerade och pågående aktiviteter för att minska och få bort de antipersonella minorna i världen.

Landminor eller antipersonella minor är ett enormt problem i många delar av världen. De slår hårt mot civilbefolkningen. De finns även kvar på fält, åkrar, i skog och mark, och i hus hörde jag i går, efter det att fredsavtal har slutits och hindrar på så sätt återuppbyggnad av krigshärjade områden. Vägar och åkermark blir obrukbara, eller kan brukas bara till priset av fruktansvärda lidanden. Några länder är i dag så infekterade av landminor att människor svälter, medan bördig åkermark ligger obrukbar omkring dem. Det är fruktansvärt.

Antipersonella minor vållar ett oerhört lidande för miljoner människor i tredje världens länder. Plastminor som ser ut som leksaker exploderar i händerna på barn och kvinnor som samlar ved. Bönder som arbetar ute på fälten förlorar armar och ben när minor helt utan förvarning exploderar. Detta är ett oerhört allvarligt problem. Det vore humant att få stopp på det.

I dag uppskattar man att det finns över tio miljoner minor i Afghanistan, kanske lika många i Kambodja och över en miljon i Somalia. I Nicaragua beräknar man att det finns en mina per var trettionde invånare kvar i terrängen. I Kuwait finns bortåt en miljon minor, för att nämna några exempel. Det finns mängder även på andra håll i världen.

Det stora flertalet av dagens minor är inte heller utrustade med någon form av självförstörande mekanism, som oskadliggör dem efter en viss tid. De flesta är dessutom tillverkade av oförstörbart material, så de kan inte förgöras av rost eller liknande angrepp. De blir kvar i marken med oförminskad förmåga att explodera. Vad värre är, dagens massproducerade plastminor är svåra att upptäcka med minsökare.

Vi svenskar är kända för att vara ganska fredliga. Vårt land är en fredlig nation. Vi agerar i många internationella sammanhang för fredens sak. Det känns positivt. Det skulle vara bra om Sverige också i FN, och kanske även i ESK, kan bli en spjutspets för ett arbete som syftar till att stoppa användandet av antipersonella vapen och att rensa världen från de vapnen. Men vi måste också vara öppna för ett bilateralt arbete i detta sammanhang. Lyckas vi med det som vi har diskuterat här, med det som står i det svar som jag har fått, tror jag att vi har gjort ett bra arbete. Men det är ett tufft jobb.

Anf. 14 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Jag tycker att det var utmärkt att denna interpellation ställdes. Det var i stora stycken ett bra svar, som visade att Sverige agerar i de här frågorna.

Man kan notera att de länder som drabbas av eländet med de antipersonella minorna är u-länder. Förutom att de har drabbats av fattigdom och

krig, drabbas de även av minorerna. Tillverkningen av minorerna sker i huvudsak i i-länder.

Minorerna är konstruerade så att de utlöses och exploderar även när små barn trampar på dem eller handskas med dem. Det behövs ganska litet tryck för att en del av dem skall explodera. Som Margareta Viklund sade kan splitter från de här minorerna vara svårt att upptäcka med hjälp av röntgen.

Jag kan inte se att det finns någon som helst anledning att i krigssituationer använda den här typen av minor. Därför är det enda rimliga att man inte bara förbjuder export, utan att man också helt enkelt förbjuder tillverkning och användning av de här minorerna. Det borde vara den enda rimliga åtgärden i internationella sammanhang, liksom även för varje enskilt land.

I svaret ifrågasätts Freds- och skiljedomsföreningens påstående om svenska minor i Afghanistan. Såvitt jag minns var det vid två tillfällen under 80-talet som ryska militärer informerade om att de hade hittat sådana minor. Ambassadör Torsten Örn informerades också om detta. Här står uppgift mot uppgift.

Bofors ingår i ett konsortium för att utveckla en ny generation minor tillsammans med britterna. De kallas Mines in the Next Century. Enligt brittiska uppgifter ingår här antipersonella minor som skall fungera som s.k. scattering mines. De är avsedda att fällas från flygplan eller skjutas ut med artilleri.

Jag tycker att det vore värdefullt att få klarhet om i vad mån svenska företag, i det här fallet Bofors, medverkar i detta. Här står också uppgift mot uppgift.

I slutet av interpellationssvaret sägs att om det visar sig att ett internationellt exportstopp för antipersonella minor förväntas bli effektivt, är vi beredda att agera för det. Man måste ändå förutsätta att man kan göra detta stopp så effektivt som det någonsin går. En sådan här reservation behövs inte. Det är klart att vi rätt upp och ner måste agera för ett exportstopp och kanske även ett förbud mot tillverkning och användning. Varför inte besluta om ett exportstopp för den här typen av minor från Sverige, om de eventuellt förekommer?

Anf. 15 INGER KOCH (m):

Herr talman! Jag tänkte bara ta upp en enda sak i det svar som utrikesministern har lämnat. Det är flyktingproblemet.

Flyktingproblemet är ett stort problem för världssamfundet, därför måste vi göra allt för att underlätta för flyktingarna att återvända till sina hemländer. Men minorerna utgör ett stort bekymmer och är ett hinder i många fall. Margareta Viklund har utförligt belyst just de problemen.

Nästan en tredjedel av flyktingarna i de pakistanska lägren har redan kunnat återvända till sitt land, Afghanistan. Minröjningen går emellertid mycket sakta och är ett stort problem. FN:s generalsekreterare kommer därför i dagarna att gå ut med en ny appell bland medlemsländerna för de afghanska flyktingarna. Här betonar man särskilt minproblemet och vädjar om mer pengar för minröjning. Syftet är naturligtvis att möjliggöra för de afghanska flyktingarna att återvända snabbare.

Jag hoppas att regeringen kommer att se positivt på denna vädjan. Jag

Prot. 1992/93:64
18 februari 1993

*Svar på
interpellationer*

noterar utrikesministerns positiva besked om Moçambique. Det är glädjande, för även där är problemen stora. Jag hoppas som sagt att så småningom få ett positivt besked även om insatserna i Afghanistan på det här området.

Anf. 16 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag instämmer i det de tidigare talarna har sagt om att detta är en mycket viktig fråga. Jag är också mycket tacksam för att vi får ett så positivt svar här i kammaren, och att Sverige verkligen försöker agera på detta område.

Minor är ett gissel för väldigt många människor ute i världen. De har tidigare varit drabbade av krig, och när kriget äntligen tar slut kvarstår minorerna. Ingen vet riktigt var de befinner sig.

Utrikesministern säger att Sverige har begränsade möjligheter i fråga om teknologisk kompetens att bistå med minröjning. Jag tycker att det är märkligt. När man utvecklar så sofistikerade vapen, borde man också ha en mer sofistikerad minröjning, så att man verkligen kan röja undan dessa minor. Jag tycker att det borde finnas samma intresse för att göra sig av med minorerna som det finns för att döda människor. Hur det skall gå till vet jag inte. Men man borde stimulera utveckling av teknologi för att röja undan minorerna.

Olika länder har nämnts. Jag har själv varit i Kurdistan. I den irakiska delen finns också dessa problem. Där ligger fortfarande mängder av minor, och de är ett gissel för civilbefolkningen.

Jag tycker att det är väldigt bra att Sverige arbetar för att få till stånd en översynskonferens under FN:s beskydd där man tar upp det här med inhumana vapen. Då skulle jag vilja ta upp en litet annorlunda fråga. Det gäller plastkulor, som ju inte är registrerade som inhumana vapen. Den här frågan har jag tagit upp någon gång tidigare med en tidigare utrikesminister. Man har sagt att det är svårt. Men om det nu blir en översynskonferens, borde man också ta upp frågan om plastkulorna, för de är inga humana vapen. Det är framför allt barn som drabbas av sådana. De används både av England mot befolkningen i Nordirland och av Israel mot palestinier. Människor har dött av dessa kulor. De är avsedda som kravallvapen som egentligen inte skall skjutas över knähöjd. Så är inte fallet, utan de används faktiskt direkt mot befolkning, vilket medför stora skador och som sagt dödsfall.

Om en konferens kommer till stånd, tycker jag att det vore bra om man också tog upp frågan om förbud mot eller begränsningar i användningen av plastkulor.

Anf. 17 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Jag tycker att interpellanten Margareta Viklund i sitt inlägg väl beskrev krigets fasansfulla efterbörd, som dessa minor representerar. Jag tycker att det är en maning till gemensamma ansträngningar för att få till stånd dels en översynskonferens, dels internationella regler avseende förbud mot eller begränsningar i användningen av minor.

Ett antal konkreta frågor har ställts till mig som jag skall försöka att besvara. En handlade om Unoca, som gav oss besked i december 1991 om si-

tuationen i Afghanistan. Unoca har enligt beskedet åtagit sig att i fortsättningen hålla frågan aktuell och återkomma till svenska regeringen om man finner några svenska minor. Det är alltså ett åtagande att hålla oss underrättade. Vi har inte fått någon rapport om att svenska minor skulle ha påträffats.

Sedan till Ingela Mårtenssons fråga. Vad jag egentligen ville säga i mitt svar var att Sverige inte självt som nation kan åta sig minröjning på alla olika ställen. Det vore fel, därför att minröjning är ett väldigt komplicerat och tidsödande arbete som måste göras i nära samverkan med befintlig lokalbefolkning. Själva minröjningen utförs kanske bättre av andra i nationell regi. Däremot bidrar Sverige, som jag redovisade i svaret, finansiellt till minröjningen. Vi skulle gärna vilja se att internationella organ som FN och Röda korset fick en större roll vad gäller minröjningen.

Bengt Hurtig frågade mig om en uppgift om att Bofors skulle vara engagerat i något projekt som heter Mines in the Next Century. Jag har just fått uppgiften från den sakkunnige att något svenskt deltagande i detta för närvarande inte sker. Man kan väl också konstatera att om Sverige och andra länder lyckas få till stånd en internationell konvention om förbud mot eller begränsningar i användningen av minor är det någonting som också kommer att omfatta svenska tillverkare av sådana.

Jag vill ändå föra in den synpunkten i debatten – jag tror att den är viktig för oss svenskar – att vi måste komma ihåg att minor också används defensivt, stridsvagnsminor osv. Vi vet att minor när det gäller försvaret av norra Sverige – det är Bengt Hurtig säkert väl medveten om – spelar en väsentlig roll för arméns möjligheter att hejda ett fientligt anfall. Vi får inte glömma bort den sidan av saken.

Anf. 18 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Jag tycker att det är litet märkligt att Unocas organ och dess arbetsgrupp aldrig har hört påståendet om att en svensktillverkad mina använts i Afghanistan. Jag måste säga att jag, utan att ha varit involverad i en sådan arbetsgrupp, faktiskt hört och läst om det. Det var någon gång i mitten av 80-talet som sådana uppgifter förekom.

Jag är inte motståndare till att man använder stridsvagnsminor, de kan behövas i norra Sverige. Men nu talar vi om antipersonella minor. Om Sverige inte tillverkar eller exporterar den typen av minor, kan det väl inte heller innebära några större problem att förbjuda dem i Sverige?

Anf. 19 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Jag vet inte om Unoca har hört påståendet; det lär man ha gjort, eftersom man fick en förfrågan från svenska myndigheter om hur det stod till och sedan gick ut med en förfrågan till sina egna minröjare i Afghanistan. Vi har inte fått något besked om svenska minor har påträffats. Det är sakförhållandet.

Låt oss nu försöka arbeta vidare med att få en översynskonferens och internationella regler. Jag tror att det är den rätta vägen, förutom att hjälpa till i minröjningsarbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:64
18 februari 1993

*Svar på
interpellationer*

Ajournering

På förslag av andre vice talmannen beslöt kammaren kl. 12.56 att ajournera förhandlingarna till kl. 14.30, då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.30.

7 § Muntliga frågor till regeringen

Anf. 20 TALMANNEN:

Jag hälsar statsminister Carl Bildt, arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund, statsrådet Alf Svensson, finansminister Anne Wibble och näringsminister Per Westerberg välkomna till denna månads frågestund.

Statsministern besvarar övergripande allmänpolitiska frågor. Frågorna till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Får jag erinra om att frågorna skall vara korta och helst bestå av endast ett par meningar.

Jag får också erinra de ärade ledamöterna om vikten av att vänta på att mikrofonerna blir inkopplade innan frågorna ställs.

Avdragsrätt för reparationer

Anf. 21 LENNART NILSSON (s):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till finansministern med utgångspunkt från att det finns en del motioner om avdragsrätten för reparationer, i samband med att man försöker lösa en del av problemen med byggsysselsättningen.

Anser finansministern att det stämmer överens med den skatteomläggning som man gjort upp om?

Anf. 22 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Det gläder mig att Lennart Nilsson månar om skattereformen. Det skulle vara bra om han gjorde det i mera grundläggande frågor vad gäller inkomstskattens utseende.

Jag tycker att det är angeläget att man har en politik gentemot ombyggnadsverksamheten som utnyttjar dagens lediga resurser så, att man får en tidigareläggning av en hel del aktivitet. Det pågår många diskussioner i detta syfte. Det förslag Lennart Nilsson nämner är ett av dem som diskuteras.

Betygsutredningens förslag

Anf. 23 EWA HEDKVIST PETERSEN (s):

Fru talman! I måndags meddelade statsministern att Betygsberedningens förslag skall omarbetas från grunden. I tisdags fick vi höra av skolministern att det inte blir någon ny betygsberedning.

Därför måste jag fråga statsministern om besked: Blir det en ny betygsberedning?

Prot. 1992/93:64
18 februari 1993

*Muntliga frågor till
regeringen*

Anf. 24 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Nej. Vad jag har sagt är, att med anledning av de remissvar som kommit in och den kritik som riktats mot de konkreta förslag Betygsutredningen lagt fram sker nu en omarbetning av förslaget. Denna omarbetning sker inom regeringskansliet. Förslag kommer att läggas på riksdagens bord enligt den tidsplan som är meddelad i propositionsförteckningen.

Anf. 25 EWA HEDKVIST PETERSEN (s):

Fru talman! Statsministern sade verkligen att det skulle göras en grundlig omarbetning av Betygsberedningens förslag. Det ges minsann ingen större klarhet från regeringen i denna fråga. Det tycker jag är beklagligt.

Det finns så många människor – elever, lärare, föräldrar – som är mycket intresserade av denna fråga och tycker den är viktig. Det får inte vara så att regeringen sprider oklarhet. Vi måste få veta vilken handläggning som skall ske. Det är mycket viktigt för många människor i Sverige.

Anf. 26 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Det är en självklarhet att så är fallet. Men det ligger också i sakens natur, att när en utredning har presenterat ett förslag och när remissvaren har kommit in skall man inom regeringskansliet göra en bearbetning av detta.

På grundval av de synpunkter som har kommit in finns det anledning att göra en omarbetning på ett antal olika punkter. Att denna omarbetning sker med grundlighet är för mig en självklarhet. Vi arbetar grundligt i denna regering.

Vad gäller utgångspunkterna för denna omarbetning är det tre principer som är oerhört viktiga.

Först och främst behöver vi ett nytt betygssystem. Det nuvarande fungerar inte. Det har inte förankring hos lärare, inte hos elever och inte i verkligheten.

Vi skall ha ett betygssystem som mäter kunskaper – vad man kan och inte kan, inte hur man förhåller sig till andra.

Sedan skall vi ha ett betygssystem som ger utrymme för fler betygssteg än vad som nu är fallet. Då får vi ett bättre och mer rättvist betygssystem, som är en del av arbetet med att successivt skapa Europas bästa skola. Detta arbete bedrivs med stor grundlighet.

Miljöministerns uttalande i dansk TV

Anf. 27 THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Energiminister Olof Johansson har i en dansk intervju sagt att Danmark bör förhålla byggandet av Öresundsbron så länge inte Barsebäcksverket har stängts.

Olof Johansson har sedermera till TT sagt att det hela var ett skämt.

Jag har två frågor till statsministern:

1. Tycker statsministern att det är lämpligt att Sveriges energiminister skämtar om människors oro för kärnkraften?

2. Hoppas möjligen statsministern att Olof Johanssons uttalade motstånd mot det kommunala skattestoppet också är ett skämt?

Anf. 28 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Låt mig säga till Thage G Peterson – jag har haft synpunkter på denna fråga tidigare – att jag bara vill uttrycka den allmänna förhoppningen att skämt inte blir det dominerande inslaget i förbindelserna mellan Sverige och Danmark. Ett och annat åt ömsesidigt håll kan väl vara litet uppiggande, men det får inte bli så att hela relationen reduceras till skämt.

När detta är sagt vill jag gärna tillägga att Thage G Petersons referat av vad Olof Johansson har sagt inte är riktigt korrekt. Att det fanns en skämtsamt, finurlig underton i en del av svaren är alldeles riktigt. Det tycker jag inte skadar, men det får inte bli det dominerande inslaget i relationen.

Den andra frågan rör egentligen ett helt annat ämne. För att inte ytterligare förlänga debatten kan jag i korthet svara: Nej.

Anf. 29 THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Referatet är korrekt. Uttalandet av Olof Johansson är värre än så. Han rekommenderade danska regeringen att använda Öresundsförbindelsen som en politisk press mot den regering som han själv tillhör.

Statsministerns svar är något oklart, och jag måste faktiskt fråga: Betyder detta att statsministern och regeringen står bakom Olof Johanssons danska uttalanden? Svaret bör kunna ges som ja eller nej.

Anf. 30 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Skämt låter sig inte alltid recenseras i så enkla begrepp som Thage G Peterson tror.

Vad jag reagerade mot var Thage G Petersons referat av Olof Johanssons uttalande, när Thage G Peterson säger att Olof Johansson har skämtat med människors oro inför kärnkraften.

Det har han inte gjort i den utskrift som även jag har sett. Vad som där diskuteras är framför allt Öresundsförbindelsen. Sedan anknyts till en skämtverksamhet vad gäller Barsebäck som inte har inletts av den svenska regeringen.

I fråga om Öresundsförbindelsen har den svenska regeringen en mycket tydlig politik. Vi har ett avtal som är ingånget med Danmark. Detta respekterar vi. I detta ingår en miljöprövning. Det pågår nu ett arbete med den. Koncessionsnämnden kommer med sitt utlåtande inom kort. Därefter sker en prövning av en internationell expertpanel under april. Sedan väntar vi på att Vattendomstolen skall komma med sitt utlåtande, någon gång under sommaren.

Det är detta det handlar om.

Anf. 31 DAN ERIKSSON i Stockholm (nyd):

Fru talman! Jag har en fråga till finansministern. Hon har börjat tala om problemen med räntemarginalerna. Ett annat problem är kapitalförsörjningen.

Min fråga är: Hur ser finansministern på kapitalförsörjningen i framtiden?

Anf. 32 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Frågan om kapitalförsörjningen är oerhört viktig, och det är bl.a. för att den skall fungera väl som regeringen gör betydelsefulla och omfattande insatser inom banksystemet. Vi måste upprätthålla möjligheterna för banksystemet att tillgodose näringslivets berättigade anspråk inom kapitalförsörjningen.

Låt mig också nämna det beslut som riksdagen har fattat om riskkapitalbolag, som har sin roll att spela i samband med kapitalförsörjningen.

Krisuppgörelsens fördelningspolitiska effekter

Anf. 33 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Enligt färskta beräkningar från Konsumentverket innebär höstens krispaket för i år att en höginkomsttagarfamilj med två försörjare och två barn med 45 000 kr i sammantagen månadsinkomst förlorar ungefär 2 % av sin bruttoinkomst. En låginkomsttagarfamilj, också med två försörjare och två barn, som har 23 000 kr i sammantagen månadsinkomst förlorar 4 %, dvs. dubbelt så mycket, av sin månadsinkomst.

Jag vill veta om regeringen anser att det här är rimligt, och om inte, vad man tänker göra för att se till att de beslut som vi fattar nu i vår inte får liknande skeva fördelningspolitiska effekter. Jag frågar statsministern eller finansministern.

Anf. 34 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag har inte sett de beräkningarna, och det har inte heller finansministern gjort. Man får alltså titta litet på beräkningsunderlaget.

Krisuppgörelserna konstruerades för att uppnå framför allt mera långsiktiga mål, vilka var att försöka få bort det strukturella underskottet i de offentliga finanserna, för att bereda vägen för successivt lägre ränta och på det sättet få fram investeringar och se till att vi kan återvända till någon typ av full sysselsättning under de närmaste åren.

Om vi tittar på olika fördelningspolitiska studier, finner vi att det nog inte är någonting som slår så snett som arbetslösheten. Att bekämpa arbetslösheten med denna typ av ekonomisk politik är, från alla tänkbara utgångspunkter, en långsiktigt riktig fördelningspolitik.

Anf. 35 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Statsministern och jag är helt överens om det, men om man vill bekämpa arbetslösheten kan jag inte förstå varför det är långsiktigt rim-

ligt att göra en given nedskärning så snett fördelad som Konsumentverkets utredning visar att de här krispaketen är.

Vi är alltså helt överens om att vi skall minska budgetunderskottet och bekämpa arbetslösheten, men det finns ingen rimlig anledning att det skall fördelas på ett sådant sätt att de som har de lägsta inkomsterna får bära de största bördorna.

Anf. 36 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Det är utmärkt att vi är överens om att bekämpning av budgetunderskottet, främst genom besparingar i de offentliga utgifterna, är ett verksamt instrument för att vi åtminstone långsiktigt skall kunna se till att återupprätta full sysselsättning. Om vi har den gemensamma basen, finns det åtskilligt som vi kan göra gemensamt i riksdagen.

Jag kan inte ta ställning till dessa kalkyler, då jag inte har sett dem. Kalkyler kan göras på olika sätt, med olika antaganden och ge olika resultat. Men jag vill upprepa, att när krispaketen kom till var de framför allt inriktade på att uppnå den långsiktiga effekten, dvs. en möjlighet till återgång till full sysselsättning. Den är positiv för alla.

A-kasseersättning till anhöriga till egenföretagare

Anf. 37 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsministern. Vi nås ständigt av signaler om att anhöriga till företagare vägras A-kassa trots att de haft anställning utanför företaget och betalat till A-kassan, kanske under många år. Enligt vad jag förstår, finns det inget lagligt stöd för ett sådant agerande, och ändå sker det.

Jag skulle vilja ha ett klagörande från arbetsmarknadsministern just på den här punkten, att det inte skall vara så.

Anf. 38 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Det finns en hel del problem i dagens arbetslöshetsförsäkring. Det gäller både egenföretagare och anhöriga till egenföretagare som är anställda i familjeföretag. Det gäller också dem som vill ta kortvariga arbeten på arbetsmarknaden under en arbetslöshetsperiod osv. Det största problemet är finansieringen.

Jag kommer att få ett förslag från en utredningsman, som har kontakt med arbetsmarknadens parter. Förslaget kommer i månadsskiftet mars-april. Jag har för kännedom sänt över en del av de många brev som kommer till mig i denna fråga, så jag vet att den kommer att noga beaktas både av parterna och naturligtvis av utredningsmannen, som skall lägga fram förslaget.

Dessutom vill jag säga att anhöriga till egenföretagare självfallet skall behandlas rättvist, efter de regler som just nu gäller.

Statligt ägande av försvarsindustrin

Anf. 39 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till näringsministern. Jag läste i tidningen att regeringens representant hade haft kontakt med Indien angå-

ende vapenaffärer och att man då hade framhåvt det positiva att försvarsindustrin nu var statligt ägd.

Jag undrar om det är näringsministerns åsikt att försvarsindustrin bör vara statligt ägd.

Prot. 1992/93:64
18 februari 1993

*Muntliga frågor till
regeringen*

Anf. 40 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Svaret är nej. Vi anser inte att det finns behov av att försvarsindustrin är statligt ägd. Tvärtom finns det när det gäller Celsius Industrier mycket starka motiv för att detta bolag är marknadsnoterat, för att det skall kunna delta i den omfattande omstrukturering av såväl svensk som europeisk försvarsindustri som nu går mycket snabbt. Om företaget inte är marknadsnoterat och därmed delvis privatägt, har man i praktiken icke möjlighet att delta i den omstruktureringen.

Sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna

Anf. 41 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Ett av de viktigaste inslagen i höstens krisuppgörelser var överenskommelsen om att reformera sjuk- och arbetsskadeförsäkringen och att detta arbete skall beredas av en parlamentarisk beredning för att ge erforderlig bredd också i det framtida genomförandet.

Min fråga till statsministern är: Anser statsministern, mot bakgrund av det samhällsekonomiska läget, att det är viktigt att detta arbete kommer i gång?

Anf. 42 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Ja, det är självfallet viktigt, inte minst mot bakgrund av att detta är en relativt omfattande beredningsverksamhet, där det finns åtskilliga frågetecken som måste rätas ut. Det är någonting som skall sättas i sjön, om uttrycket tillåts, från mitten av 1990-talet, men det hindrar inte att vi behöver rejält med beredningstid för att titta på de olika aspekterna av detta.

Svaret är alltså entydigt ja.

Anf. 43 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Jag har en följdfråga. Kan statsministern tala om varför det har dröjt fem månader utan att något har hänt? Ingen kontakt har tagits med oss. Vi har inte fått något bud om att det skall ske. Vad beror det på att det har dröjt så länge?

Anf. 44 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Visst har det tagits kontakt. Vi har löpande kontakter inom ramen för olika typer av samrådsförfarande, och tidtabellen för samrådet i de här sammanhangen har berörts. Om jag inte missminner mig, togs denna fråga upppe här i kammaren i samband med att socialministern hade möjlighet att yttra sig i dessa frågor för bara några veckor sedan.

Det är också ett beredningsarbete på gång när det gäller de konkreta direktiven, och de kommer att bli föremål för sedvanligt samråd med Socialdemokraterna innan beredningen tillsätts.

Anf. 45 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Vi skickade redan före jul in förslag, som vi ännu inte har fått någon som helst respons på. I torsdags sade socialministern att vi inom kort antligen skulle ha kontakt. Det skulle vara intressant att höra statsministern uttöka uttrycket "inom kort".

Anf. 46 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Det vore mig främmande att försöka tolka socialministern i alla detaljer, men kontakt kommer att tas inom kort. Det papper som skall bli föremål för samråd såg jag för någon dag sedan, så det kan bara vara fråga om "inom kort".

Kollektiv bestraffning av kommuner

Anf. 47 DAN ERICSSON i Kolmården (kds):

Fru talman! Jag läste i tidningen i dag att Finansdepartementet har en idé om statlig reglering av kommunernas skatteutrymme, efter det att det kommunala skattestoppet har hävts. Idén går ut på att se kommunerna som kollektiv och i praktiken inte längre som självständiga kommuner.

Med anledning av det här vill jag fråga finansministern om hon har för avsikt att lägga fram förslag om statliga kollektiva bestraffningsåtgärder, som drabbar hela kommunsektorn, om någon kommun har varit olydig.

Anf. 48 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag tycker att det är oerhört viktigt att diskutera hur det samhällsekonomiska utrymmet och den kommunala verksamheten skall gå att förena även efter det att det kommunala skattestoppet tas bort. Det är därför en mycket väsentlig frågeställning hur man skall hantera detta.

Jag tillhör inte dem som tror att en kollektiv bestraffning är det mest angelägna. Det är ett förslag som har förts fram i debatten, och det är viktigt att man bereder alla de underlag som finns med. Jag tror att det är mera rimligt att man hittar någon annan teknik för att förmå den kommunala sektorn att ta litet mera gemensam hänsyn till andra delar av kommunsektorn och övriga delar av samhällsekonomin utan någon form av kollektiv bestraffning. Det är inte helt enkelt att hitta en sådan teknik, vilket Dan Ericsson i Kolmården säkert vet. Finansdepartementet arbetar med flera andra tekniker än den som åberopas i frågan.

Personalinskränkningar i försvaret

Anf. 49 BRITT BOHLIN (s):

Fru talman! Min fråga riktar sig till arbetsmarknadsministern.

Försvarsministern har nyligen gett armén klartecken att skicka ut 900 civilanställda i försvaret i arbetslöshet och i stället ersätta dem med värnpliktiga. Pliktutredningen som nyss har gjort färdigt sitt uppdrag har sett över den här frågan och kommit fram till att det inte leder till någon samhällsekonomisk vinst och att det inte heller är viktigt från försvarssynpunkt att genomföra detta. Anser arbetsmarknadsministern att det är en rimlig åtgärd? Avser ar-

betsmarknadsministern att ge sitt stöd till vårt förslag, som innebär att dessa 900 civilanställda kan behålla sitt jobb?

Prot. 1992/93:64
18 februari 1993

Anf. 50 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Det måste pågå ett rationaliseringsarbete i försvaret. Försvaret har fått sina ramar, och det skall räcka till bra vapen, ett antal försvarsenheter osv. Det går således inte att ha kvar folk som på sikt inte skall finnas kvar. Mycket har också kommit vid fel tidpunkt. Tänk om t.ex. produktivtetsarbetet skulle ha gått med den fart det går i dag under överhettningens åren på 1980-talet, när företag och andra sökte folk. Nu har vi en bekymmersam situation. Men om dessa 900 skall gå över till andra åtgärder, behöver det inte vara fel att inskolning till andra åtgärder påbörjas nu.

Jag kan inte kommentera exakt vad som är rätt och fel. Jag vill dock understryka kraftigt att det vidtas en serie åtgärder. Parterna tar nu ett mycket stort ansvar för 1993 och 1994, som medför att samhället som sådant snarast återgår till en fullgod ordinarie arbetsmarknad.

Den aviserade kretsloppspropositionen

Anf. 51 MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Min fråga riktar sig till statsministern.

Regeringen har sedan länge utlovat en kretsloppsproposition. Det var från början meningen att den skulle komma den 18 december, men så blev det inte. Senare har miljöministern utlovat den till månadsskiftet januari/februari. Så blev det inte heller. Det har blivit en lagrådsremiss. Enligt Dagens Nyheter i dag har detta förslag tydligen fastnat, inte bara hos lagrådet utan också i regeringen. Eftersom detta var ett stort nummer – inte minst från Centerpartiets sida, och förmodligen från hela regeringen – vill jag fråga när den utlovade kretsloppspropositionen kommer. Vad är anledningen till att det inte går att få fram ett förslag i regeringen?

Anf. 52 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka Margareta Winberg, eftersom den ger mig möjlighet att reda upp en del av de konstigheter som man ibland läser om i tidningarna. Det gäller t.ex. Dagens Nyheter, som i dag tar upp denna fråga.

Sakläget är att vad som utlovades och levererades före jul var en lagrådsremiss. Margareta Winberg säger att det blev en lagrådsremiss. Men det är faktiskt så att det skulle bli en lagrådsremiss. Det rör sig om en komplicerad och viktig lagstiftning, som skall gå till Lagrådet. Den har varit där, och det har inkommit synpunkter från Lagrådet. De är i allt väsentligt grundligt beredda i regeringskansliet.

Nu pågår en mycket viktig process, dvs. en förhandlingskontakt mellan regeringskansliet, Miljödepartementet och handelsorganisationer om huruvida det är möjligt att åstadkomma ett frivilligt system när det gäller återlämning och återanvändning av nickel-kadmiumbatterier eller om vi skall gå direkt på det som regeringen annars kommer att gå på, nämligen ett system med en avgift för att säkerställa detta. Detta är hela den idé som kretsloppspropositionen är uppbyggd på. Vi skall återfå återanvändning.

Detta är ett genuint systemskifte, så till vida var det rätt i tidningen. Det finns en trappa av olika typer av åtgärder. Vi är beredda att vidta hårdare och hårdare åtgärder om vi inte uppnår resultat. Men vi strävar efter att uppnå resultat med mjuka åtgärder. Därför är det mycket viktigt – låt mig gärna använda detta tillfälle för att sätta litet press på handeln – att det sker framsteg vid de samtal som nu sker mellan Miljödepartementet och handeln om ett fungerande återvinningssystem för nickel-kadmiumbatterier. Går inte det, kommer regeringen att lägga fram propositionen med den batteriavgift som ursprungligen var förutsedd. Dessa förhandlingar har pågått i drygt en vecka. De kan pågå ett tag till. Det viktiga är inte tidsplanen. Det viktiga är faktiskt resultatet. Här åstadkommer vi ett systemskifte till förmån för en kretsloppsanpassad miljöpolitik.

Anf. 53 MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Skall jag då uppfatta det så att problemet är nickel-kadmiumbatterierna och inte de 75 % tidningspapper, 60 % plast och 90 % returglas som också tycks ingå i lagrådsremissen?

Hur lång tid är "ett tag till"?

Anf. 54 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Den sista frågan kan jag inte riktigt svara på, eftersom det rör sig om en förhandlingsprocess som nu pågår. Men det skall inte ta så lång tid. Vi tänker inte låta oss fördröjas alltför länge. Men jag vill säga att det är resultatet som är det viktiga. Om vi kan uppnå ett bra resultat i förhandlingarna med handelsorganisationer, som innebär att de är beredda att åtaga sig ett fungerande återanvändningssystem utan att det behövs avgifter, är det bra. Det är bra från miljöpolitisk synpunkt och från alla tänkbara utgångspunkter. Det skall inte falla på någon tidsmässig stupstock. Tidsmarginalen är dock inte oändlig. Det rör sig om någon vecka eller så i förhandlingarna, utgår jag ifrån.

När det gäller de övriga punkterna, utan att jag hängde med i alla Margareta Winbergs procentsatser, vill jag säga att denna fråga är den mest "utstående". Den är viktig, och jag hoppas att vi skall uppnå en lösning i de förhandlingar som nu pågår med handelsorganisation. Jag tackar för möjligheten att reda ut en del konstigheter i massmedia.

Allmänhetens förtroende för SIDA

Anf. 55 LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Biståndsministern har här tidigare i kammaren uttalat sitt förtroende för SIDA som en effektiv biståndsmyndighet. Det har skett efter den mycket onyanserade kritik som har riktats mot verket. Min fråga är vad biståndsministern ämnar göra för att återupprätta allmänhetens förtroende för SIDA och därmed för biståndet.

Anf. 56 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Jag har mycket svårt att tro att allmänhetens förtroende för biståndet skulle stå och falla med en serie artiklar i tidningen Expressen. Det finns åtskilliga artiklar i annan press som har gått i en annan riktning.

Jag utgår ifrån att riksdagsledamöter som tycker att vi skall fortsätta med biståndet – jag vet att det är de allra flesta – hjälper till att förmedla kunskap om de många projekt som är utomordentligt lyckade. Det finns en tendens till att det är de projekt som inte är så bra som det ständigt flaggas för i media. Folk kan därför få för sig att många projekt inte lyckas.

Som Lena Hjelm-Wallén och vi andra vet så utomordentligt väl så misslyckas en del projekt i Svea rike och en del i u-länder. Men på det hela taget har vi utifrån OECD:s organisation DAC, som bedömer bistånd, fått ett mycket gott betyg för vårt svenska bistånd.

Sanktionerna mot Sydafrika

Anf. 57 KARIN FALKMER (m):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsministern angående Sydafrika-sanktionerna, särskilt mot bakgrund av den sysselsättningssituation som vi i Sverige upplever. När näringsutskottet besökte Kommerskollegium fick vi information om att ett hundratal ärenden ligger och väntar på besked om dispens. Det gäller både stora och små företag.

Dessutom finns det åtskilliga företag i Sverige som väntar på ett besked i denna fråga och som inte har sökt dispens. Detta betyder att det skulle kunna skapas arbetstillfällen i Sverige när denna fråga löses.

Konflikten i Sydafrika i dag står inte mellan vit och svart. Den står mellan svart och svart. Demokratiseringsprocessen är i gång. När kan vi se ett förslag om upphävande av sanktionerna mot Sydafrika?

Anf. 58 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag har fått en interpellation från Hans Göran Franck i detta ämne. Jag skall försöka besvara interpellationen så snabbt som möjligt.

Det är regeringens förhoppning att sanktionerna skall kunna upphävas så snabbt som det över huvud taget är möjligt. Riksdagen har bundit upphävandet av sanktionerna till vissa förändringar som måste äga rum i Sydafrika. De förändringarna rycker nu allt närmare.

Den överenskommelse som av allt att döma har ingåtts mellan ANC:s och regeringens förhandlingsdelegationer i slutet av förra veckan välkomnas av oss. Detta innebär att marken har börjat beredas för ett snabbt och fullständigt avskaffande av de svenska sanktionerna. Det här är framför allt kopplat till utvecklingen i Sydafrika, inte det svenska arbetsmarknadsläget. Men när vi når dit fram – och alla hoppas vi ju att det skall gå så snabbt som möjligt – blir det också positiva effekter för sysselsättningen i Sverige.

Telis fabrik i Vänersborg

Anf. 59 INGVAR JOHNSON (s):

Fru talman! Televerket planerar att lägga ned Telis fabrik i Vänersborg. Nedläggningen planeras trots att företaget går med vinst och har utvecklingsmöjligheter. En sådan nedläggning innebär således att över 500 personer blir arbetslösa i onödan i en redan hårt drabbad region. Därför har de anställda,

representanter för kommunen, landshövdingen osv. vädjat till regeringen att stoppa nedläggningen.

Tänker statsministern medverka till att stoppa nedläggningen av Telis fabrik i Vänersborg?

Anf. 60 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag är tacksam för förtroendet att svara på alla frågor.

Som den svenska konstitutionen är upplagd skall statsministern inte ingripa i enskilda företags beslut. Däremot har jag erfårit att kommunikationsministern – som är något närmare denna del av den offentliga verksamheten än vad jag är – har varit på plats och talat med de anställda. De besked som han har gett på den punkten gäller.

Anf. 61 INGVAR JOHNSON (s):

Fru talman! Jag beklagar att svaret inte var mer positivt. Hela fyrstadsregionen håller på att förblöda. Det är viktigt att säga att regeringen i sin helhet har ett ansvar som ägare för att staten inte förvärrar situationen ytterligare genom att lägga ned Teli.

Jag vädjar än en gång till statsministern att medverka till att stoppa nedläggningen av Teli i Vänersborg.

Anf. 62 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Denna vädjan framförs i fullt medvetande om att ingen regering i detta land kan ingripa aktivt i företags beslut. Det är en oberoende styrelse som fattar dessa beslut. Så måste det vara, och så skall det vara.

Sedan kan vi ha synpunkter och känna ansvar för de arbetsmarknadspolitiska konsekvenserna. Kommunikationsministern har varit på plats och talat med företrädare för de anställda. Men att hävda att regeringen skall ingripa gentemot det ena eller det andra företaget är tyvärr att bygga en politik på illusioner. Sådant skall man inte inge människor förhoppningar om.

Ungdomspraktikplatserna

Anf. 63 MARTIN NILSSON (s):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till arbetsmarknadsministern angående de rapporter som har kommit från AMS om de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och de s.k. förlorade jobben. Det har kommit en rapport om att 12 000 jobb har försvunnit. Det går att diskutera vad orsakerna till detta är. Men helt klart är att det finns en risk att olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder leder till en situation där det blir mer lönsamt för företag att anställa folk inom ramen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Ett sådant system är helt uppenbart ungdomspraktikplatserna. Företag betalar där inte någon ersättning för att ha folk anställda under denna utbildningsform.

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att undvika att arbetsmarknadspolitiska insatser används som ett instrument för att plocka bort jobb i stället för att skapa bättre möjligheter till framtida jobb?

Anf. 64 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Om de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna når 6 % av arbetskraften framåt våren, är det inte till 100 % så att det inte ger små följdverkningar här och där.

Innan ungdomspraktikplatserna infördes prövade vi att dela lönekostnaderna mellan företag och staten. Det ledde till att alla som då hade garantier gick in i primärkommunerna. Företagen tog i stort sett ingenting.

Nu finns det 90 000 ungdomar ute på ungdomspraktik. Två tredjedelar finns i näringslivet. Där skapas de nya jobben. En tredjedel av ungdomarna finns i den offentliga verksamheten. Det här är positiva siffror.

Det är inte lätt att veta vad som är rätt och fel i rapporten från Arbetsmarknadsverket. Jag kommer över huvud taget att mycket noga gå igenom allt som rör arbetsmarknaden med Arbetsmarknadsverkets ledning innan kompletteringspropositionen läggs fram för riksdagen i vår.

Försvarsprisindex

Anf. 65 STURE ERICSON (s):

Fru talman! Finansministern sade i december i riksdagen att ingen skulle tillåtas kompensera sig för kronans depreciering. Nu anpassas basbeloppet för pensionärer osv. Men försvarsprisindex justeras inte. Tänker finansministern ta initiativ till att även försvaret, inte bara pensionärer, handikappade och studerande, får bära bördorna för kronans kursfall?

Anf. 66 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Det väsentliga är att ingen enskild individ via förhandlingar eller förmåner av andra slag kan kompensera sig för en förlust som hela folkhushållet har fått känna av.

I budgetpropositionen är det formulerat att de basbeloppsanknutna förmånerna inte kommer att räknas upp med den del av prisökningen som beror på kronans sjunkande värde. Detta påverkar inte försvarsprisindex, som är ett led i en mycket omfattande och långsiktig försvarsplanering. Det skulle få överstigligna och svårberäknade följder om en sådan förändring gjordes.

Det är angeläget att i möjligaste mån undvika alltför långtgående indexeringar i de beslut som kommer att fattas framöver. När det gäller deprecieringseffekten är förslaget i budgetpropositionen det enda rimliga.

Anf. 67 STURE ERICSON (s):

Fru talman! Det gläder mig att finansministern går emot nya indexeringar. Vi beslutade tidigare om en sådan ny indexering som gäller den s.k. teknikfaktorn. Den kommer att kosta över 8 miljarder kronor efter 1997. Tänker försvarsministern ta initiativ för att åtminstone denna nya indexering inte skall träda i kraft?

Anf. 68 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag uppfattade inte att det var en fråga till mig. Den var närmast ställd till försvarsministern. Jag får be Sture Ericson att upprepa frågan. Försvarsministern är nämligen inte i kammaren.

Anf. 69 STURE ERICSON (s):

Fru talman! Jag tror inte att sådana stora statsutgifter kan godkännas utan att finansministern är inblandad.

Det gäller alltså den nya teknikfaktor som beslutades för mindre än ett år sedan. Det kommer att innebära en kostnad för finansministern på över 8 miljarder kronor efter 1997. Vore det inte dags att se över dessa nya indexer-
ingar, om nu politiken är att undvika indexer-
ingar?

Anf. 70 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! När det gäller nästa försvarsperiod återstår det en rad av beslut att fatta. Det är självklart att alla ansträngningar kommer att göras för att få ett försvar och en försvarsutgift som är på bästa sätt anpassad till den säkerhetspolitiska situationen i det läge som då råder.

Som jag tidigare har sagt finns det inom regeringen ett allmänt önskemål att ha så få indexer-
ingar som möjligt. Denna fråga kommer därför säkert att beröras, men det är alldeles för tidigt att nu ta ställning till hur försvarsbeslutet för nästa försvarsperiod exakt kommer att se ut.

Investmentbolaget Atle

Anf. 71 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till näringsministern. Jag har här ett kalendarium innehållande tre sidor offentliga uppgifter om vad som har hänt i vad som har kallats Atlegate. Av detta kalendarium framgår – i alla fall som jag tolkar det – att företrädare för Näringsdepartementet har spelat med båda parter, både med Atle och Bure. Nu vet jag att näringsministern kommer att säga att Finansinspektionen ser över detta. Men, herr näringsminister, detta är en politisk fråga. Ni sitter mitt i smeten eller smörjan – vilket av orden som passar bäst får näringsministern själv avgöra. Min korta och enkla fråga är: Vore det inte lika bra att näringsministern först som sist lade alla kort på bordet vad gäller Näringsdepartementets agerande i denna fråga?

Anf. 72 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Näringsdepartementet har inga kort att lägga på bordet. Det är här fråga om två aktiebolag som har sin huvudsakliga ägarkrets bland privata svenska företag. Det har i enlighet med tidigare direktiv från riksdagen skett en utskiftning av ägandet motsvarande två tredjedelar.

När det gäller tillsynen på detta område vill jag säga att det är företagen som har privatiserats och inte rättsskipningen. Den sker med den tillsyn som skall ske av statsmaktens utsedda organ, Finansinspektionen.

Anf. 73 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! Statsrådets statssekreterare sitter i styrelsen för Atle. Statsrådets statssekreterare har enligt offentliga uppgifter informerats. Herr näringsminister, vore det inte lika bra att lägga upp korten på bordet direkt?

Anf. 74 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Som jag tidigare sade finns det inga kort att lägga upp på bordet. Det är fråga om motstående uppgifter mellan ordföranden i Atle och

VD:n i ett annat bolag. De har haft olika uppfattningar om vad som har skett. Det är inte fråga om något annat.

Frågan utreds skyndsamt och utredningen kommer att vara klar om några veckor. Det finns all anledning att låta rättsskipningen vara en allmän företeelse som sker i Finansinspektionens hägn i stället för att försöka göra den till en privatsak.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:64
18 februari 1993

*Muntliga frågor till
regeringen*

8 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Propositionerna
1992/93:159 Stöd och service till vissa funktionshindrade
1992/93:162 Ändrad associationsform för verksamheten vid Försvarets
mediecenter

Redogörelse
1992/93:RJ1 Styrelsens för stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond berättelse
över fondens verksamhet och förvaltning under år 1992

9 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 17 februari

1992/93:81 av *Georg Andersson* (s) till arbetsmarknadsministern om regionalpolitiken:

I regeringsförklaringarna 1991 och 1992 har försäkrats att "hela Sverige skall leva". Värde av dessa försäkringar börjar alltmer att ifrågasättas. Orsakerna här till är flera.

Det dominerande problemet är den snabbt ökande arbetslösheten i hela landet. Det har fått till följd att alla regioner kräver extra ordinära insatser. Spännvidden mellan arbetslöshetstalen i de olika länen har visserligen minskat, men de har i alla län nu gått upp till tidigare helt otänkbara nivåer. Arbetslösheten är liksom tidigare högst i skogslänen.

En nedrustning av industrin pågår. Den drabbar inlandsregionerna hårdast. Där är industristrukturen fortfarande ung och skör. Nu bryts den snabbt ned. Och som alltid går det fortare att riva ned än att bygga upp. De företag som nu avvecklas kan det bli mycket svårt att åter bygga upp. Vi vet nämligen att när konjunkturen vänder kommer uppgången först i storstadsområdena. Det kan då ånyo uppstå ett sug efter arbetskraft från skogslänen med åtföljande urholkning av befolkningsunderlaget.

Den hittills förda regeringspolitiken har inte medverkat till att hejda den

negativa utvecklingen. Tvärtom – flera av regeringens åtgärder har påskyndat en utarmning av regionalpolitiken. Jag vill peka på några sådana exempel.

1. En stark offentlig sektor behövs framför allt i de industriellt svaga regionerna. Där spelar den offentliga sektorn relativt sett större roll än i andra regioner för att upprätthålla sysselsättning och service. Regeringens angrepp på den offentliga sektorn har därför starkt negativa regionalpolitiska effekter. Neddragningarna i den kommunala verksamheten drabbar kvinnornas sysselsättning hårdast. Detta kommer att försvåra arbetsmarknadsläget för kvinnor särskilt allvarligt i glesbygderna.

2. En försvagad kommunal ekonomi leder bl.a. till nedläggning av glesbygdsskolor. Glesbygdsdelegationen har i en larmrapport redovisat att ca 70 skolor i glesbygdsområdet nu hotas. Skolministern hänvisar till möjligheten att starta egna privatskolor. Men det blir i allmänhet ännu dyrare för kommunerna.

3. Regeringens bostadspolitik har lett till ett totalstopp för byggande utanför de större tätorterna. Även ombyggnadsverksamheten har nu lamslagits på grund av regeringens åtgärder. Detta är starkt hämmande på den regionala utvecklingen.

4. Den av regeringen ideologiskt motiverade avregleringen och bolagiseringen inom post, tele, flyg- och järnvägstrafiken innebär ett allvarligt hot mot de glesare befolkade områdena. En stimulerande konkurrens kan uppnås endast i de befolkningstätaste orterna, medan avregleringen i allmänhet betyder sämre service och högre kostnader i glesbygderna. Den senaste illustrationen till detta är utvecklingen inom flygtrafiken där SAS nu annonserar nedläggning av flera olönsamma linjer.

5. Naturtillgångar i form av skog, vattenkraft och malm har stor betydelse för sysselsättningen i skogslänen. Regeringens ambitioner att sälja ut dessa tillgångar har genom krisuppgörelsen med Socialdemokraterna kunnat hejdas. Men hotet kvarstår om en realisation av dessa tillgångar vilket skulle kunna medföra ökad otrygghet för de anställda i dessa näringar. Den senaste tidens varsel inom Vattenfall ger förningar om vad denna utveckling skulle komma att innebära också inom andra verksamhetsområden. Regeringens avveckling av stödet till gruvprospekteringen är ett annat exempel som visar svåra lokala konsekvenser för sysselsättningen.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande frågor till arbetsmarknadsministern:

1. Vilka åtgärder är arbetsmarknadsministern beredd att vidta för att förhindra den snabba avveckling av industriföretag som nu sker i stora delar av skogslänen?

2. Är arbetsmarknadsministern beredd att särskilt beakta vikten av en fungerande offentlig sektor i glesbygderna?

3. Vill arbetsmarknadsministern förhindra bolagisering och avreglering som försämrar service och sysselsättning i de glest befolkade områdena?

Den svenska flyktingpolitiken framstår för många som svårförståelig i jämförelse med andra europeiska länder. Sakligt är densamma mycket svår att försvara och förklara för medborgarna. Dessutom har åsiktsskillnaderna i flyktingfrågan mellan politiskt beslutande organ och deras uppdragsgivare, väljarna, med åren blivit allt större. Detta kan innebära en minskad förståelse och respekt för den representativa demokratin.

Våra nordiska grannländer har en mer restriktiv politik än Sverige och Tyskland har beslutat att skärpa sin flyktinglagstiftning. Vid en oförändrad svensk flyktingpolitik innebär detta ett utökat tryck mot vårt land av asylsökande utlänningar, vilka självfallet söker sig till det land där man har störst möjlighet att få asyl.

Är statsrådet beredd medverka till en förändring i asyl- och flyktingpolitiken så att den får samma innehåll och förutsättningar som den som gäller i våra närmaste grannländer?

1992/93:83 av *Hans Göran Franck* (s) till utrikesministern om Mellanöstern:

Framsteg har uppnåtts i förhandlingarna i den arabisk/israeliska konflikten. Men dessa framsteg är alltför begränsade med hänsyn till den tid som förflutit och vikten av en snar fredlig lösning.

Det är av stor betydelse att Israel upphävt förbudslagstiftningen beträffande kontakter med anhängare av PLO. Det bör öppna vägen för dialog och förhandlingar mellan Israel och PLO, vilket är nödvändigt för att en stabil och varaktig fred skall kunna uppnås.

Den palestinsk/israeliska konflikten har lett till ett stort antal dödsoffer sedan början av intifadan. Enligt israeliska källor har 943 palestinier dödats av de väpnade israeliska styrkorna (januari 1993). Enligt andra europeiska källor rör det sig om mer än 1 400.

Under samma period uppger israeliska myndigheter att 126 israeliska soldater och civila dödats. Förutom de nyligen (december 1992) 418 deporterade palestinerna, har 1 276 deporterats från sina hem i de ockuperade områdena sedan juli 1967.

Det finns ca 12 000 palestinier som är administrativt frihetsberövade i Israel och de ockuperade områdena. Frihetsberövandena har skett med en politisk bakgrund, utan åtal och rättegång inför domstol.

Nya bosättningar i de ockuperade områdena har minskat avsevärt men inte upphört, trots att de uppenbart står i strid med internationell rätt.

Även skolor och universitet har öppnats i avsevärd omfattning, men alltså hålls ett antal utbildningsanstalter stängda.

De framsteg som gjorts efter regeringsskiftet i Israel är välkomna, men långt ifrån tillräckliga.

Israels säkerhet och fortbestånd skall givetvis ges erforderliga garantier liksom det palestinska folket har ett legitimt intresse av att tillförsäkras självbestämmande och ett eget hemland.

Genom kränkningar av folkrätt och mänskliga rättigheter motverkas

dessa intressen och en framtida fredlig samexistens mellan israeler och palestinier försvåras eller äventyras.

Sverige bör medverka till att framsteg görs i fredsprocessen, bl.a. genom att problemen om mänskliga rättigheter får en lösning. Någon MR-grupp har ännu inte skapats i anslutning till de multilaterala samtalen vid Mellanösternkonferensen.

Med hänvisning till det anförda får jag fråga utrikesministern Margaretha af Ugglas.

1. På vilket sätt vill regeringen verka för att uppnå framsteg i fredsprocessen?

2. Vilka åtgärder vill regeringen vidta för att alla politiskt frihetsberövade frigges genom allmän amnesti, att alla deporterade fritt får återvända till sina hem, att bosättningarna stoppas och alla utbildningsenheter öppnas i ockuperade områden?

3. Är regeringen beredd att ta något medlande initiativ för att söka lösa problemen om mänskliga rättigheter i Mellanöstern genom en MR-grupp i samband med Mellanösternkonferensen?

10 § Kammaren åtskildes kl. 15.14.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. ajourneringen kl. 12.56 och

av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

BENGT TÖRNELL

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot. 1992/93:64
18 februari 1993

Torsdagen den 18 februari

1 § Avsägelser	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott m.m.	1
3 § Justering av protokoll	2
4 § Hänvisning av ärende till utskott	2
5 § Svar på interpellation 1992/93:74 om de nya militära insatserna mot Irak	2
Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
Hans Göran Franck (s)	
Bengt Hurtig (v)	
Ingela Mårtensson (fp)	
6 § Svar på interpellation 1992/93:60 om konventionen om inhumana vapen, m.m.	9
Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
Margareta Viklund (kds)	
Bengt Hurtig (v)	
Inger Koch (m)	
Ingela Mårtensson (fp)	
Ajournering	16
Återupptagna förhandlingar	16
7 § Muntliga frågor till regeringen	16
Talmannen	
<i>Avdragsrätt för reparationer</i>	16
Lennart Nilsson (s)	
Finansminister Anne Wibble (fp)	
<i>Betygsutredningens förslag</i>	16
Ewa Hedkvist Petersen (s)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
<i>Miljöministerns uttalande i dansk TV</i>	17
Thage G Peterson (s)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
<i>Kapitalförsörjningen</i>	19
Dan Eriksson i Stockholm (nyd)	
Finansminister Anne Wibble (fp)	
<i>Krisuppgörelsens fördelningspolitiska effekter</i>	19
Johan Lönnroth (v)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
<i>A-kasseersättning till anhöriga till egenföretagare</i>	20
Marianne Andersson (c)	
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	

<i>Statligt ägande av försvarsindustrin</i>	20
Ingela Mårtensson (fp)	
Näringsminister Per Westerberg (m)	
<i>Sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna</i>	21
Birgitta Dahl (s)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
<i>Kollektiv bestraffning av kommuner</i>	22
Dan Ericsson i Kolmården (kds)	
Finansminister Anne Wibble (fp)	
<i>Personalinskränkningar i försvaret</i>	22
Britt Bohlin (s)	
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
<i>Den aviserade kretsloppspropositionen</i>	23
Margareta Winberg (s)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
<i>Allmänhetens förtroende för SIDA</i>	24
Lena Hjelm-Wallén (s)	
Statsrådet Alf Svensson (kds)	
<i>Sanktionerna mot Sydafrika</i>	25
Karin Falkmer (m)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
<i>Telis fabrik i Vänersborg</i>	25
Ingvar Johnsson (s)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
<i>Ungdomspraktikplatserna</i>	26
Martin Nilsson (s)	
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
<i>Försvarsprisindex</i>	27
Sture Ericson (s)	
Finansminister Anne Wibble (fp)	
<i>Investmentbolaget Atle</i>	28
Arne Kjörnsberg (s)	
Näringsminister Per Westerberg (m)	
8 § Bordläggning	29
9 § Anmälan om interpellationer	
1992/93:81 av Georg Andersson (s) om regionalpolitiken . . .	29
1992/93:82 av Sten Andersson i Malmö (m) om asyl- och flyk- tingpolitiken	31
1992/93:83 av Hans Göran Franck (s) om Mellanöstern. . . .	31

